

vlaamse dienst
speelpleinwerk

SPEELPLEIN FAIT DIVERS!

Visietekst 'Diversiteit in het speelpleinwerk'

Kwinten Fort, augustus 2010

Deze visietekst rond diversiteit heeft tot doel:

- te informeren en te verduidelijken,
- de meerwaarde van diversiteit op een speelpleinwerking aan te tonen,
- antwoorden te bieden op de vraag: 'Hoe kan je goed omgaan met diversiteit op alle niveaus?'

DEEL 1: INFORMATIE

1. Waarover gaat 'diversiteit' eigenlijk?

Diversiteit betekent letterlijk '*verscheidenheid*'. Het gaat dus om alle aspecten waarop mensen van elkaar verschillen. Of alles wat iedereen op een bepaald moment uniek maakt. Diversiteit heeft twee dimensies:

- De eerste dimensie is die waar *mensen verschillen in groep*: geslacht, leeftijd, etniciteit, seksuele geaardheid, gezondheidstoestand, levensbeschouwing ... Deze verschillen zijn over het algemeen goed zichtbaar en aan te wijzen.
- De tweede dimensie is die waar *mensen persoonlijk verschillen*: karakter, communicatiestijl, werkervaring, inkomen, opleiding, woonplaats, gezinsituatie, politieke voorkeur ... Deze verschillen zijn minder zichtbaar aanwezig.

Vooroordelen ontstaan wanneer er onbewust linken worden gelegd tussen deze verschillende dimensies. Bvb. '*Hij is van Marokkaanse afkomst dus zal hij wel een beroepsopleiding gekregen hebben*' of '*Zij heeft een fysieke handicap dus zal ze wel geen kinderen hebben*' of '*Hij is homo dus zal hij wel links stemmen*' ... Hopelijk besef jij ook dat je al deze vooroordelen absoluut niet kan veralgemenen !

Misvatting! Binnen de jeugdwerksector wordt de term 'diversiteit' vaak te simplistisch gebruikt voor '*het betrekken van specifieke doelgroepen*'. Voor het speelpleinwerk gaat diversiteit verder dan dit principe. Een diverse organisatie is er één die alle relevante verschillen tussen mensen waardeert, aanmoedigt en er mee werkt. Daarom is er op een speelplein veel variatie en worden er verschillende speelkansen aangeboden.

Diversiteitsdenken is het benaderen van je doelpubliek op een manier waarbij er wordt uitgegaan van de onderlinge verschillen tussen personen, niet van de overeenkomsten in een groep. *Diversiteitsdenken is inspelen op het feit dat iedereen andere verwachtingen, behoeften en uitdagingen heeft.* Diversiteitsdenken laat zien dat denken in 'doelgroepen' achterhaald is. Het loont niet om iemand in een hokje te stoppen, het levert weinig tot niets op.

Diversiteitsbeleid is het beleid dat er op gericht is optimale participatie van iedereen te bereiken, rekening houdend met al hun verschillen en overeenkomsten. Daarbij kan het helpen om de bril van specifieke kansengroepen op te zetten. *Een goed diversiteitsbeleid gaat over het wegwerken van drempels en niet over het wegwerken van de verschillen.*

Bovenstaande begrippen ('diversiteitsdenken' en 'diversiteitsbeleid') lijken elkaar tegen te spreken. Wat is het nu? **Moeten we denken vanuit het individu of moeten we denken vanuit (kansen)groepen?** Het antwoord is: beide! Het verschil tussen beide bestaat erin dat ze op een ander niveau gebruikt worden. Terwijl diversiteitsdenken een houding is die begeleiders gebruiken op **persoonsniveau**, wordt het diversiteitsbeleid gebruikt op **organisatieniveau**.

Misvatting! Er wordt wel eens gesteld dat diversiteitsbeleid er is om mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond, meestal 'allochtonen' genoemd, aan te trekken en toe te leiden tot het aanbod. Dit is verkeerd. Een goed diversiteitsbeleid beperkt zich allerminst tot deze doelgroep alleen.

Een diversiteitsbeleid:

- ziet/herkent verschillen,
- erkent verschillen,
- moedigt verschillen aan, zoekt ze op, stimuleert ze,
- waardeert verschillen (en probeert ze niet weg te werken zodat er aan de norm voldaan wordt),
- werkt met de verschillen (geeft ze ruimte om met elkaar in interactie te treden).

In het **werken rond diversiteit in het jeugdwerk** gaat het om verschillen die er toe doen. Het gaat over verschillen die consequenties hebben voor je positie in de samenleving. Daarom is het soms wel nodig om een groep te benoemen. Dit maakt het mogelijk om op te komen voor de belangen voor zij die het nodig hebben.

Over het algemeen zijn er in het jeugdwerk een aantal **bijzondere doelgroepen** die extra kansen kunnen gebruiken. Het gaat om:

- kinderen en jongeren met een handicap,
- kinderen en jongeren van allochtone afkomst,
- kinderen en jongeren uit een maatschappelijk kwetsbare omgeving.

Diversiteit is geen doel op zich, het vertrekken van gelijkwaardigheid en een gelijke behandeling voor alle kinderen is dat wel. Op vlak van diversiteit richt men zich beleidsmatig op een groep en richt men zich als begeleider op het individu.

2. Wat is een inclusief speelplein? Wat is een toegankelijk speelplein?

Inclusie betekent letterlijk '*insluiting*'. Wanneer men in het jeugdwerk spreekt over inclusie, heeft men het dus eigenlijk over het insluiten van kansengroepen in de werking. Het uitgangspunt daarbij is dat iedereen gelijkwaardige rechten (en plichten) heeft.

Inclusief speelpleinwerk is dus speelpleinwerk dat zich aanpast aan de behoeften van het (beoogde) doelpubliek, hoe breed of specifiek dat ook is. Hoe inclusiever er gewerkt wordt, hoe breder de doelgroep is (of hoe meer bijzondere doelgroepen er aangetrokken worden).

Misvatting! Er wordt wel eens gezegd dat het inclusief werken alleen betrekking heeft op de doelgroep 'personen met een handicap'. Inclusief werken is zoeken naar mechanismen die je kan

aanpassen, om het de doelgroep gemakkelijker te maken. Inclusie gaat dus over meer dan 'handicaps'.

Toegankelijkheid geeft de mate van het gemak aan, waarmee een plaats, product of dienst kan worden bereikt. Wanneer het jeugdwerk toegankelijk is, spreken we van laagdrempeligheid. Het begrip 'drempels' is figuurlijk en gaat dus zowel over drempels van materiële (geld, vervoer van en naar), als van immateriële aard (gekende aanwezigheid, bekend aanbod).

Toegankelijk speelpleinwerk is dus speelpleinwerk waarbij de materiële en immateriële drempels zo laag zijn, dat ze uit zichzelf de doelgroep bereiken. Hoe toegankelijker je werking is, hoe meer je tegemoet komt aan de verschillende behoeften van je doelpubliek.

Welk van de twee termen gebruiken wij het liefst? Zowel 'inclusieve speelpleinen' als 'toegankelijke speelpleinen' zijn correcte termen en duiden op speelpleinwerkingen die bewust omgaan met het thema 'diversiteit' op hun werking. Maar terwijl inclusie een aanpassing van het huidige aanbod betreft in functie van een specifieke groep, is toegankelijkheid een meer algemeen begrip. Toegankelijkheid is niet enkel gericht op het 'drempelvrij' maken voor bijzondere doelgroepen, maar komt iedereen ten goede. Toegankelijkheid is in dat opzicht meer allesomvattend dan inclusie, het gaat over het kwalitatief versterken van de ganse werking, zondermeer.

Dit impliceert geenszins dat we inclusie niet goed zouden vinden omdat we toegankelijkheid als doel vooropstellen. Inclusie is een weg die we kunnen gebruiken om toegankelijkheid te bereiken. Met de term 'toegankelijk jeugdwerk' ontmijs je ook de discussie tussen inclusief en exclusief jeugdwerk (doelgroepspecifiek) en hun relatie met het reguliere jeugdwerk.

De VDS streeft naar toegankelijk speelpleinwerk. Elk speelplein moet bewust bezig zijn met zijn toegankelijkheid en streven naar het betrekken van zoveel mogelijk kinderen en hun ouders. Een toegankelijk speelplein vertrekt vanuit hun behoeften. Speelpleinwerk is in essentie buurtgericht en zal dus verschillende mensen uit zijn buurt of gemeente aantrekken. Deze mix is overal anders.

DEEL 2: VISIE

Waarom is diversiteit belangrijk op een speelplein?

De VDS-visie op diversiteit steunt op principes die zijn verdeeld tussen **de organisatie** (de speelpleinwerking), **de begeleiders** (de animatoren) en **de deelnemers** (de kinderen). Alle niveaus kunnen volgens VDS de voordelen ervaren van diversiteit. We leggen 9 principes voor die ons waardevol lijken om mee te nemen in het diversiteitsdebat.

Op organisatieniveau (*de speelpleinwerking*)

1. *Speelpleinwerk is één van de meest toegankelijke jeugdwerkvormen*

Doordat het lokale speelplein zich expliciet richt naar elk kind uit de buurt staat het speelpleinwerk bekend als één van de meest laagdrempelige vormen van jeugdwerk. Het speelpleinwerk richt zich niet tot 'bepaalde' groepen van kinderen maar is een open ontmoetingsplaats waar alle kinderen uit de buurt met elkaar komen spelen.

Hoe slaagt het speelpleinwerk er in zo'n divers publiek te bereiken? Het speelpleinwerk is een jeugdwerkvorm waar veel speelmogelijkheden geboden worden. Ze gaan van verschillende spelsoorten (competitiespel, sociaal spel, fantasiespel, bouwen, knutselen, e.d.) tot verschillende manieren van spelen: GAME en PLAY (resp. Dikke Bertha en bouwen). Hoe meer speelkansen een kind krijgt, hoe toegankelijker de werking wordt. Het spreekt voor zich dat meer kinderen hun gading vinden als er meer verschillende spelen en manieren van spelen aangeboden worden. Diversiteit betekent je werking afstemmen op elke potentiële deelnemer. 'Diversiteit in spelen' is al een goeie start.

Niet alle mechanismen danken we aan onszelf. Het is nu eenmaal zo dat ons werkgebied zich in de (grote) vakantie afspeelt. Vele ouders werken en zijn dus genoodzaakt om opvang te zoeken. De lage drempel van het speelpleinwerk is er onder andere omdat ouders de drempel moeten overwinnen in hun eigen belang. Daarom doen ze ook extra moeite en zien ze zelf de meerwaarde. Dat is echter geen reden om ons als opvang te profileren, maar het is een feit waar we niet omheen kunnen.

2. Diversiteitsdenken bevordert het samenwerken

Het diversiteitsdenken stimuleert een organisatie om zijn externe relaties te onderhouden. Omdat je soms partners nodig hebt, is het aangewezen de juiste mensen te kennen en te kunnen aanspreken op het moment dat het nodig is. Elk speelplein dat zich met het thema diversiteit bezig houdt, stelt zich actief open voor contacten met andere organisaties. Niet alleen naar promo, communicatie en uitstraling is dat bevorderlijk maar ook de kwaliteit stijgt er in de meeste gevallen door, omdat men expertise 'binnenhaalt'.

3. Toegankelijk jeugdwerk is goed voor iedereen

Goed voor iedereen, niet alleen voor kansengroepen. Hoewel er nog veel werk is, slagen speelpleinen er steeds beter in om specifieke doelgroepen te bereiken. Het speelpleinwerk vertrekt vanuit de speelfunctie, niet vanuit de opvangfunctie zoals sommige andere vakantie-initiatieven. Daardoor trekken ze nog meer kinderen aan om te komen spelen. 'Meer' betekent ook vaak 'meer divers'.

Op begeleidersniveau (de animatoren)

4. Een diverse ploeg heeft diverse gezichtspunten

Het heeft zijn voordelen om te investeren in een diverse speelpleinploeg. Mensen met verschillende achtergronden hebben verschillende inzichten. Iemand die zelf kansarmoede kent of heeft gekend, zal andere zaken belangrijk vinden bij het begeleiden van de kinderen. Personen met een handicap zullen automatisch de werking vanuit hun bril bekijken en werkpunten meegeven die iemand anders misschien niet meteen ziet of in vraag zou stellen.

5. *Alle jongeren verdienen een kans om hun competenties te ontplooiën*

Het speelpleinwerk heeft twee doelgroepen: enerzijds de kinderen en tieners, anderzijds jongeren. Aan beide doelgroepen wil het speelpleinwerk een zinvolle vrije tijd geven. Voor kinderen is het zinvol als ze plezier maken, een vakantiegevoel hebben en nieuwe dingen ontdekken. Voor jongeren is het zinvol als ze plezier hebben en een aantal competenties ontwikkelen zoals samenwerken, voorbereiden en plannen, creatief denken, begeleiderhouding enz. Voor jongeren kan een stage leiden naar een attest dat hen later voordelen oplevert. Iedereen zou deze kans moeten hebben. De VDS pleit ervoor om iedereen attestwaardig te maken, ook personen die belemmerd worden om aanzien te worden als volwaardig animator: personen die de taal nog niet volledig beheersen, een handicap hebben, e.a.

6. *Speeltraditie verder zetten met doorgroeïende tieners*

Op een speelpleinwerking is het publiek vaak zeer divers, en is de begeleiderploeg dat veel minder. Het is daarom van cruciaal belang om de kinderen en jongeren te binden aan de werking. Zo zullen zij doorgroeïen van deelnemer naar begeleider en dat heeft zijn voordelen: je houdt dezelfde 'diversiteitgraad' en er is continuïteit in de speeltraditie van de werking. Een speelplein denkt daarom best goed na over de oudste groep. Vanaf hun dertien jaar beginnen tieners af te haken. Het aanbod op een speelpleinwerking is vaak te weinig afgestemd op de tieners van 14 en 15 jaar. Daardoor verlies je de mensen die de cultuur van het speelplein reeds meekregen en moet je opnieuw beginnen om mensen te vinden die begeleider willen worden. Het is daarom aangeraden om in een stevige tienerwerking te investeren in functie van de diversiteit van je werking.

Op deelnemersniveau (de kinderen)

7. *Een divers publiek is een verrijking voor een speelpleinwerking*

Een divers publiek op je speelplein is een kwaliteitskenmerk. Enerzijds beïnvloedt de kwaliteit van het spelen de diversiteit, zoals hierboven omschreven. Maar omgekeerd werkt het even sterk: hoe meer divers het publiek, hoe beter het spelen wordt. In het samen spelen zitten invloeden van overal. Niet alleen materiaal, infrastructuur en begeleiders geven speelimpulsen maar ook de andere kinderen. De echte meerwaarde van diversiteit zit in de uitdaging om het potentieel plezier te vinden van elk kind. Hoe meer divers je medespelers, hoe groter het potentieel plezier als je elkaar vindt ... Want het is anders, nieuw en uitdagend, dus leuk!

8. *Respect voor de eigenheid van elk kind is vanzelfsprekend*

Waarom is diversiteit dan niet vanzelfsprekend, want het is fundamenteel toch hetzelfde? Elk kind is anders, dit merken we bovenal in het spel. Elk kind speelt anders, of het nu een handicap heeft, een andere afkomst, een andere achtergrond of gewoon andere interesses of

vaardigheden. Speelpleinwerkers staan op de eerste rij om te zien hoe anders elk kind is. Dat we daarvoor respect hebben, betekent dat we ruimte geven aan de eigenheid van elk kind. En dat kan op het speelplein.

9. Elk kind heeft recht op avontuurlijk spelen

Elk kind heeft het recht op spelen, dat weten we sinds het Europees Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De VDS gaat nog een stap verder door te zeggen dat elk kind recht heeft op *avontuurlijk* spelen: recht op builen en blutsen, het recht om zich vuil te maken, het recht om te ontdekken, het recht om risico's in te schatten en om ze niet uit de weg te gaan ... Maar spelen moet ook avontuurlijk mogen zijn! Ook voor kinderen voor wie avontuurlijk spelen niet evident lijkt, omdat ze bvb. een fysieke beperking hebben of die de impulsen door taalproblemen niet begrijpen. We spreken binnen het speelpleinwerk van een gelijke speelkansenbeleid!

CONCLUSIE

Speelplein fait divers! Hopelijk hebben we met deze tekst voldoende input en goesting gegeven om 'divers te gaan', om aan diversiteit te werken op jouw speelplein. Diversiteit is absoluut geen fait divers. Maar het zou dat wel mogen worden. Het beeld van 'Speelplein fait divers' is er één waarbij de speelpleinwerking het evident vindt om met een divers publiek te werken, bijgevolg wordt het een fait divers. Tot zolang moet het speelpleinwerk een voortrekkersrol blijven spelen in het jeugdwerk. Op naar divers jeugdwerk, in een diverse maatschappij.

Bronnen

- DEVISSCHER, K., *VDS Divers, diversiteitsplan 2007-2009*, Interne nota: VDS vzw (2007).
- DEVISSCHER, K., *Anders wordt ons moeder zot, eindrapport project Blind Date*, Onderzoeksrapport: VDS vzw (2007).
- D'HAVELOOSE, D., *Diversiteit is de norm, leren omgaan met diversiteit de boodschap*, Visietekst: steunpunt diversiteit en leren (2008).
- *Diversoscoop*, Kwasimodo vzw.
- <http://www.gripvzw.be>, Grip vzw, de basisvisie.
- http://wiki.socius.be/wiki/Categorie:Diversiteit_en_interculturaliseren, Socius, lexicon diversiteit.
- <http://nl.wikipedia.org>
- Vlaams actieplan Interculturaliseren (2006)

